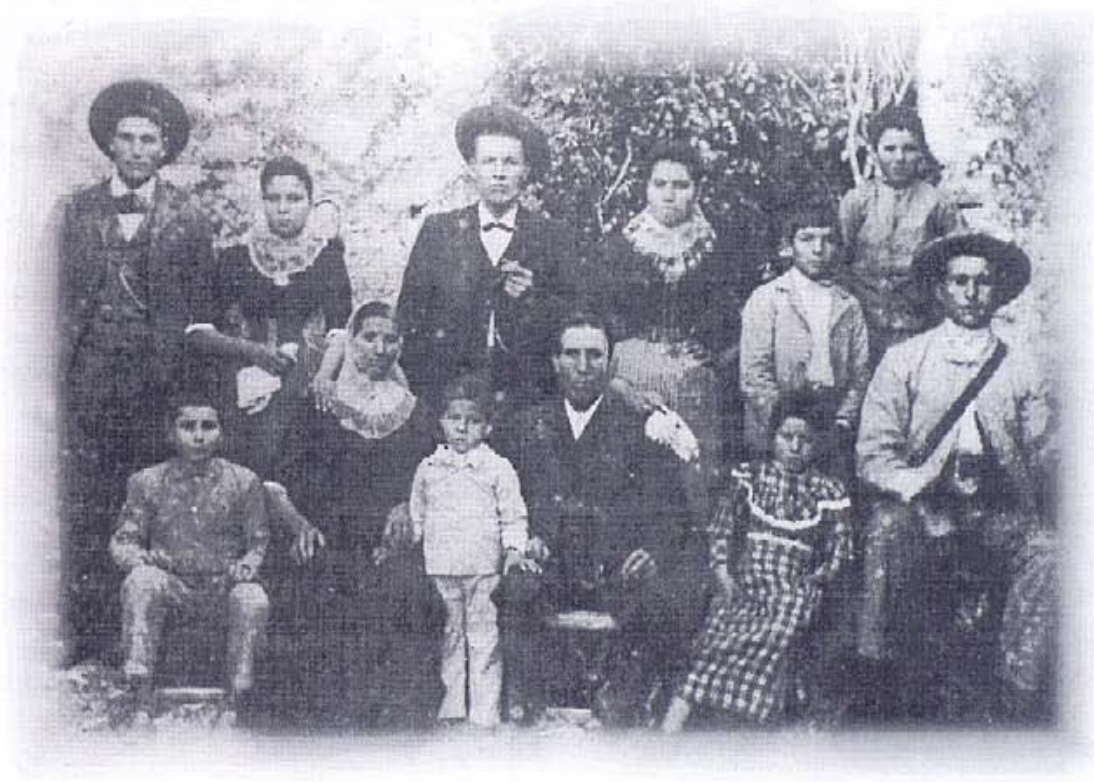

LA DESIGUALTAT DINS LA IGUALTAT

**VIDA SOCIAL I POLÍTICA DE
VILAFRANCA DES DE FINAL DEL
S. XIX FINS ALS TEMPS ACTUALS**

Pere Planas & Ma. Antònia Gomila

"ES MOLINO"

Publicació mensual de
l'Obra Cultural Balear

Depòsit Legal
PM - 336-1986

Edita:
Obra Cultural Balear
de Vilafranca

Coordina:
Jaume Català

Redacció i Col·laboradors:

Andreu Bauçà
Francesc Amengual
Joan Barceló
Miquel Barceló
Bartomeu Català
Joan Jaume
Biel Montserrat
Joan Nicolau
Jaume Nigorra
Joan Rigo
Jaume Sansó

Redacció d'Esports:

Guillem Mas
Jaume Vidal
Antoni Sansó

Imprimeix:

TIRRENA, S.A.
Telf. 55 52 12
C/ Pintor Joan Gris, 2
MANACOR

Els articles publicats en
aquesta revista sols
expressen l'opinió
dels seus autors
i només ens feim
responsables
de l'Editorial

EL CIRI QUE S'APAGA

Cent dies és el marge de confiança que es sol donar als batles nous abans de fer una primera valoració de l'arrancada de mandat municipal. Superat aquest primer tram de camí s'ha detectat a la sala de la vila una espècie de apagament de ciri. Els quatre anys de nou govern del PSM s'han iniciat amb una forta pujada d'imposts: contribució urbana (un 25 per cent) i recollida de fems (un 71 per cent que podria augmentar tot d'una que entre en servei la incineradora de Son Reus). La poca decisió, o al manco presència, del batle devers la sala és evident. Els petits problemes no es solventen i se'n deriven de més grossos; el principal la manca de comunicació entre els regidors del grup de govern. No es pot governar de forma presidencialista per no haver de recordar altres temps que acabaren amb el domini del partit que avui està, guanyat a pols, a l'oposició.

El PSM sembla un partit desarticulat just haver culminat la seva segona victòria electoral. Poques coses transcendeixen de la sala cap al carrer i poques iniciatives reb l'Ajuntament de les bases del partit que governa. Aquí falla alguna cosa, evidentment, encara que les cucales tapin no només la llum a alguns regidors. L'eina de comunicació Ajuntament-Poble està aparcada, els grups culturals desanimats pel fet de què en el 96 tampoc hi haurà cap empena definitiva cap a la consecució d'una casa de cultura. Objectiu que pel batle no és necessari. Caldrà explicar doncs, per què s'han gastat 2.5 milions en fer un projecte de casal cultural al vell Saló Parroquial que la Parroquia va cedir el 1991 a l'ajuntament per un període de 30 anys. N'han passat cinc i no s'ha avançat una passa.

Hi ha entitats que necessiten un local per a desenvolupar les seves activitats, reunir-se i que no sigui a l'ombra dels bars o pubs del poble, etcètera. Però d'això se n'ha perdut ja la consciència.

La sobrecàrrega de «títols» del batle està desactivant l'Ajuntament. En Joan Bauçà de sa Vinya Nova, endemés de primer regidor, és representant municipal de la Mancomunitat del Pla i dins aquesta entitat supramunicipal respon de la part d'Educació. Dins el camp local també és un alt directiu del club de futbol i recentament ha estat nomenat representant del Consell Insular de Mallorca dins el Consorci d'Aigües del Pla. A part, ja sabem que la seva professió és de mestre. Amb aquesta situació, es pot presidir així com cal un Ajuntament?. La nostra vila no pot quedar desatesa. La tasca desenvolupada des de 1990, any en el que es va produir el canvi polític en el nostre Ajuntament, ha de tenir una certa continuïtat. I a partir d'ara serà precis aixecar el to de crítica, mentre el batle ens dugui venuts amb el tema de la casa de cultura. Pel que ens afecta a nosaltres, sabem el que és anar descalços per manca d'una seu permanent i per això des d'aquesta casa hem impulsat la iniciativa de recollir firmes que serveixen per obrir els ulls als polítics que ignoren la existència d'un moviment cultural que vol arrelar.

Des d'Es Moli Nou volem contribuir a que el necessari impuls cultural per al nostre poble no caigui dins cap fondal. Insistirem les vegades que calguin

Municipi

La falta de finançament ja no hauria de ser excusa a l'hora de començar les

Encara que no tot fos degut a la manca d'aquesta estructura, amb el temps han deixat el camí de la cultura dos grups de teatre, una coral i una banda de tambors i cornetes històrica, que de tenir un espai dinamitzador de la seva activitat haguessin pogut perdurar en el temps. Ara ja només resten una televisió local, que treballa dins un espai més que reduït, amb pocs efectius i mitjans, encara perdura una ràdio que des dels seus inicis està dins casa externa, un grup de recerca del nostre patrimoni històric sense cap tipus de lloc on poder-se reunir i dur a terme altres activitats relacionades amb la seva afecció, igual que el anteriors estan els del Grup Excursionista, un Club d'Esplai aturat, diverses agrupacions de sonadors sense un espai digne de la mínima sonoritat, un col·lectiu musical dins un escorxador cada cop més degradat, una Escola de Música Municipal dins un centre escolar, i una publicació ubicada dins un espai prosivisional... Cal escriure res més?

Idò bé, que ens
diren de les
exposicions,
conferències, activitats
d'hivern, com puguin
ser teatre o actuacions

**...fa cinc anys que
presentareu un
projecte que costà a
tots els vilafranquers
prop d'un milió i
mig de pessetes, i
que al cap i a la fi
només ha servit de
somier d'aquests
que al cap de poc
temps només pro-
voquen mal
d'esquena al que hi
descansa.**

Abans d'acabar només un greuge comparatiu. Durant els darrers anys la partida d'esports s'ha mogut dins unes xifres properes als cinc milions de pessetes, amb una participació ciutadana de 300 persones. Voleu saber quina ha estat la partida destinada en Cultura, que mou unes 100 persones? Resposta sis-centes mil pessetes. Vos imaginau la gent que es bellugaria en cinc milions de pessetes'?

De tot plegat en podriem escriure molt més, però creim que és hora de finançar aquest projecte, malgrat sigui en diferents terminis, inclús acceptariem l'endeutament municipal, la forma ja es cosa vostra, com també ho és que a l'entrada del segle XXI un poble com Vilafranca, que vosaltres autoproclamau progressista i defensor dels valors culturals de la nostra identitat, estiguí mancada d'un Casal de Cultura digne per tots els que hi vivim.

Es Molí Nou

Per un Casal de Cultura

Els aïxí firmants assabentats de la manca d'iniciativa municipal en dotar a aquesta vila d'un CASAL DE CULTURA, volem exigir que d' una vegada el projecte d' aquest objectiu rebi l'impuls necessari. Perquè nosaltres sí creim qu' és fa palès per poder fer cultura i arrelar com a grup social.

Sol·licitam que, a qui pertoqui, es faci ressò de la nostra inquietud per la manca d'un lloc adient per a què TOTES LES ENTITATS poguem sobreviure i conviure. Pensam que l'Ajuntament té l'obligació de vetllar per la promoció cultural i per atendre les necessitats de les entitats que l'activen.

Vilafranca, desembre 1995, gener de 1996

TV-31 VILAFRANCA
luni
 1 NOUVEAUS
 COCHINCHINA SON NINET
~~LETOX~~
 FRANCISCA M. MARIANOVA
 R. BARRA SUTTE
 Di BARRA SUTTE ROSSALDO
 Vilafrenca bulla i bota

Comencen les obres d'ampliació de la carretera de Manacor-Ciutat

L'escaló lateral pot comportar perills

Redacció.- Com haureu pogut veure, durant aquest darrer mes de novembre començaren les obres d'ampliació de la carretera que travessa el nostre poble en direcció a Ciutat o a Manacor. Les obres consisteixen amb la instal·lació d'un carril adicional per a vehicles lents que comença a l'altura del restaurant Es Cruce i arriba fins a la teulera de Ca'n Paris. Fora del nostre terme, i en direcció a Ciutat, la carretera també s'amplia passant es Caparó i fins passant el coll de Sa Grava,

dins terme montuïrer. Des d'aquestes pàgines vos recomanem que aneu en compte en passar per aquests indrets, ja que l'acumulació de terra damunt l'empagat i l'escaló lateral fan molt perillós l'actual traçat. Dir també que segurament aquestes obres s'enderrerriran degut a la gran quantitat de pluja caiguda damunt el Pla a les darreres setmanes que fan impossible la continuació normal de les obres.

La caseta de Son Pere Jaume quedà enteulada per Santa Bàrbara

Redacció.- Durant la Setmana Cultural de Santa Bàrbara, el col·lectiu Paret Seca acabà d'enteular la caseta que segons la tradició és la més antiga del poble, la de Son Pere Jaume. Encara que de bon principi el temps no acompanyà gaire el dia de la patrona Santa Bàrbara quedà enllestida la meitat de la teulada i el dia de la Constitució s'aprofità per acabar la feina començada. A més d'aquesta feina, també s'han col·locat dos bancs perquè la gent que per allí es passegi si pugui aturar a fer la xerradeta, i una paret seca vora el camí ha acabat de donar un aire més rural en aquest indret. Amb la finalització d'aquesta part de l'obra, ja només resta fer l'era davant la caseta. Així doncs, es comença a veure materialitzat el somni de veure revitalitzada la zona històrica de Son Pere Jaume que parti amb la restauració del pou. Que l'estiu que vé ja puguem batre a l'era i enhorabona al col·lectiu Paret Seca.

Procés de construcció de la teulada de Son Pere Jaume

Més de 150 litres/m2 caigueren damunt la vila en un sol dia

Redacció.- Les pluges que han saquejat tota l'illa de Mallorca no deixaren Vilafranca de part i en només un sol dia es registraren a algunes zones del poble, sobretot a la part nord, concretament a la zona de Son Pastor, quantitats de pluja superiors als 150 litres per metre quadrat, 10 litres més dels que havia anunciat aquell mateix dia l'Informatiu Balear de TVE. Donat que la pluja no va caure en molta intensitat, sino més bé de forma moderada durant tot el dia, va motivar que no hi hagués inundacions considerables ni desbordades al torrent com en altres ocasions havia succeït. En dies posteriors la pluja ha continuat i s'espera que per aquestes festes de cap d'any segueixi la tònica de mal temps a tot el sud d'Europa.

Molts de sementers han quedat inundats per les pluges.

Vilafranca capdavanter en reciclatge als pobles de la Mancomunitat

B. Mascaró.- Ens ha arribat el darrer resum (fins el mes de setembre) de recollida selectiva de residus de la Part Forana i Vilafranca està d'enhorabona perquè és un dels municipis de Mallorca on es recolleix més material (paper i vidre sobretot per després reciclar-lo). Aquí vos oferim les dades on es compara el que ha duit al Punt Verd per terme mitjà cada habitant de la Vila durant aquest any i el que ha duit un altre habitant mitjà de la Mancomunitat del Pla

Kg per habitant	VILAFRANCA	MANCOMUNITAT
PAPER	8,4	2,9
VIDRE	7,1	5,6

Aquestes dades ens han de donar satisfacció però també ens han de servir per reflexionar damunt el que volem aconseguir. Si volem mantenir un medi ambient en condicions per heredar-lo als nostres fills necessitam establir un cert equilibri.

Els escolars de Vilafranca a la XXIII Concurs de Villancets de Portocristo

Redacció. Tres grups escolars del Col·legi es Cremat varen participar el divendres 1 de desembre a la XXIII edició del Concurs de Villancets de Portocristo. Els nins i nines de quart, sisè i octau curs varen acudir al certament i oferiren unes bones actuacions amb la interpretació de llurs villancets, dirigits pel professor de religió, Miquel Bauça, vertader animador de la participació de l'escola de Vilafranca en el concurs. Els escolars de la vila sortiren satisfets malgrat no poder passar a la fase final. Al manco s'ha posat la primera fita per a què en propers anys es puguin aconseguir metes més altes. Així i tot, el paper del nostre col·legi fou molt bo.

Alumnes de sisè

Alumnes de quart curs

Alumnes de vuitè

Problemes a les canonades d'aigües dels particulars de la part nord

Redacció. Degut a l'excés de grava que ha entrat a la xarxa general d'aigua potable moltes de les canonades particulars pateixen greus problemes, sobretot després de l'entrada en servei de la xarxa general. Les averies, que afecten principalment als domicilis de la zona nord i nord-est del poble, es donen en aquelles canonades estretes i als filtres dels grifos. La millor alternativa sembla ser la col·locació de filtres per evitar l'entrada d'aquests residus a la xarxa particular.

El Punt Verd comença a patir les primeres conseqüències del mal ús

Jaume Català. El Punt Verd comença a patir les primeres conseqüències pel mal ús dels nostres veïnats, i és que com podeu veure a la fotografia ja es comencen a deixar acaramullats els fems dins el recinte. O tal vegada serà que no donam temps als encarregats de la recollida selectiva?

Alguns regidors manifesten estar descontents amb l'actuació del batle

M. Barceló. "No hi ha iniciatives polítiques i l'Ajuntament està paralitzat. L'equip de govern actua descoordinat pel secretisme que promou el batle". Així parlen alguns regidors del PSM. Segons les mateixes fonts, l'opinió general entre el grup de regidors és que l'aturada que afecta al consistori es deu als alts i baixos deguts a les múltiples dedicacions de Joan Bauça. Aquest, a més de dedicar-se a la batlia, també és el representant municipal a la Mancomunitat del Pla, i dins aquest organisme ocupa la delegació d'Educació. A més, acaba d'esser nomenat pel Consell Insular com a portaveu d'aquest organisme al Consorci d'Aigües del Pla. En aquesta llista cal afegir el càrrec de vice-president del club de futbol local. Aquest excés d'ocupacions impedeixen una major presència del batlle a La Sala, fins al punt d'haver d'escriure a un full les suggerències i deures que el batlle vol encarregar als regidors. La manca de contacte directe atura les decisions polítiques i les reunions setmanals dels components de l'equip de govern presenten un alt nivell d'absentisme. Per la seva part, en Joan de "Sa Vinya Nova" assegura que cada regidor sab quina és la seva tasca, "qui més qui manco fa el que vol", i rebutja el fet que manqui diàleg entre el grup, "perquè hi ha reunions periòdiques a les que tractam els problemes".

Per altra part, el relaxament municipal ha duit al PSM a prescindir de les seves pròpies bases. No té comitè local reconegut i el debat de militants i simpatitzants es redueix a una reunió trimestral del comitè electoral, integrat per quatre persones. Segons regidors i ex-regidors "manca un cop de timó intern que reconduïxi la política municipal".

Conveni entre el CIM i la Unió de Pagesos per a desenvolupar un programa de millora de l'explotació agrària a Mallorca

El Consell Insular de Mallorca signarà properament un conveni amb la Unió de Pagesos per tal de posar en marxa durant el proper any un programa per a la millora de l'explotació agrària que consisteix principalment en la canalització d'informació sobre les polítiques comunitàries de les zones rurals i la gestió i tramitació d'aquests programes que compten amb importants dotacions econòmiques. L'aportació econòmica per part del Consell Insular en aquest conveni és del 50% i el montant

econòmic restant prové de diferents programes europeus. L'execució d'aquest programa es realitza a través del centre europeu d'informació i animació rural. (Carrefour) que funciona des de fa sis anys a altres comunitats de l'Estat espanyol com Aragó, Catalunya, Galícia, Canàries i la Rioja i que a Mallorca s'ha instal·lat enguany. L'experiència en aquestes comunitats està sent força positiva, en concret a Aragó l'any passat 7 grups diferents

van rebre una aportació de 600 milions de pessetes en concepte de programes de medi ambient i minusvalies.

L'objectiu del programa és oferir a la població rural tota la informació sobre polítiques comunitàries i sobre l'ajuda disponible en els programes comunitàries i facilitar l'accés i la tramitació d'aquests programes i està adreçada a ajuntaments, agents socials u organitzacions no governamentals relacionades amb l'àmbit rural. El conveni que proposam permetrà a través de la xarxa de carrefour utilitzar totes les potencialitats del món agrari i assegurar els elements suficients que garanteixen una qualitat de vida suficient. La xarxa de carrefour compta amb la col·laboració d'una unitat de suport adscrita a la Comissió Europea a Brussel·les i té una sòlida relació amb les administracions nacionals i regionals, així com les xarxes de desenvolupament rural. En aquests moments l'agricultura ocupa el 54% del territori de les Illes Balears amb una població activa del 2%. En els darrers 5 anys l'agricultura ha passat de ocupar el 4,26% al 3% del PIB. Si volem que en els propers anys es mantingui aquesta xifra i no continuï devallant és necessari fer un esforç important per tal de fer possible un desenvolupament de les zones rurals per permetin a la població un nivell de renda i de qualitat de vida aquiparables a les existents a les zones urbanes. En aquest sentit, des del Consell Insular de Mallorca pensam que una de les vies factibles és la racionalització i aprofitament màxim dels programes europeus per al desenvolupament rural i especialment l'aplicació dels programes per a les zones de l'objectiu 5b i del programa leader i en aquesta línia es posa avui en marxa aquest programa gràcies a la iniciativa i col·laboració de la Unió de Pagesos.

Pagesia

SUPERMERCAT MARGARITA

SPAR

Especialista en grans ofertes

MOLTS D'ANYS

Carretera Palma n° 81 • Tel: 56 03 94

NUEVOS**DISEÑO MOTORES PRESTACIONES CONFORT COLORES SEGURIDAD ECOLOGIA**

1.4 12v 80CV
1.6 16v 103CV
1.8 16v 113CV
2.0 20v 147CV
1.9D 65CV

Presentamos los resultados de un gran proyecto: el Fiat Bravo y el Fiat Brava. Dos coches distintos, completamente nuevos, creados con un propósito específico: ofrecer el placer de la elección.

DISEÑO. Línea musculosa y formas agresivas en el Brivo. Líneas suaves y amplias en el Brava. Dos perso-

nalidades únicas en cada detalle, y con 4 niveles de equipamiento para el Fiat Bravo y 3 para el Fiat Brava.

CONFORT. Máxima habitabilidad, mandos de control ergonómicos, asientos anatómicos, 3 reposacabezas integrados en los asientos traseros, radiocasete integrado.

PRESTACIONES. Dos nuevas familias de motores gasolina, todos multivalvulas. Del 1.4 con 80CV y 3 válvulas por cilindro, al 1.6 16v Torque de 103CV. Del 1.8 16v con 113CV al 2.0 20v de 147CV. Completa la gama el motor diesel 1.9 de 65CV.

FIAT BRAVO. FIAT BRAVA. LA ELECCION.

SEGURIDAD. Máxima seguridad preventiva, activa y pasiva, Barras laterales, travesaño anti-intrusión entre los asientos traseros y el maletero, tercera luz de freno, sistema de prevención de incendios FPS, Airbag de conductor y ABS, de serie según versiones. Opcionalmente, airbag de pasajero. De serie, Fiat

Code, el sistema digital de bloqueo del motor.

COLORES. Colores sorprendentes y llamativos que se adaptan a la personalidad de cada coche: 11 colores más vivos y luminosos para el Fiat Bravo, 13 más suaves y cálidos para el Fiat Brava.

ECOLOGIA. Reciclables al 100%, están libres de

CFC y de otras sustancias contaminantes. Además, sus motores cumplen ya la normativa de la Unión Europea fase II de 1997.

Fiat Brivo, Fiat Brava. La elección.

Fiat Bravo desde: 1.795.000 Pts.

Fiat Brava desde: 1.865.000 Pts.

F.P.T. - Simmonds & Baldwin - D.T. - Transportes y más... de motorización en España

1.4 12v 80CV
1.6 16v 103CV
1.8 16v 113CV
1.9D 65CV

Concesionario Oficial:

AUTOVENTA MANACOR, S.A.

Pol. Manacor. Fusters, solar 43. Tel. 84 34 00. MANACOR.

FONMARCH F.I.M.

SORT QUE TENC UN FONMARCH!

A la vida s'ha de pensar en tot i per això **FONMARCH** (Fons d'Inversió Mobiliària de Banca March) és, sense dubte, la millor inversió: tan fàcil com obrir un compte, sense tràmits complicats, alta rendibilitat, màxima seguretat; i el que és més important, pagant menys impostos o fins i tot sense pagarlos.

FONMARCH: SEGURETAT TOTAL.

Els doblers que inverteix en **FONMARCH** estan gestionats per experts financers del grup **MARCH**, que inverteixen en actius financers de renda fixa (pagarés, lletres del tresor, Bons i Obligacions de l'Estat...) oferint així una seguretat absoluta i una excepcional rendibilitat financera-fiscal (només pagareu impostos quan retireu els vostres doblers i sense retencions a compte de l'IRPF).

ÒPTIMES CONDICIONS FISCALS:

Amb aportacions des de **5.000 PTA**, reduint, finalitzat el segon any, la plus-vàlua subjecta a impostos en un **7,14% anual i quedant exempt del pagament de l'IRPF a partir de 15 anys.**

Amb la possibilitat de variar l'import del pla i el seu venciment en qualsevol instant.

Liquidesa immediata (sense penalització). Inclou també una **assegurança d'accidents gratuïta** amb un risc igual al valor assolit per la vostra inversió (màxim: 2.000.000 PTA).

BANCA MARCH

De la revista Es Molí Nou

Jaume
Nigorra

Quan diven: feis via que fris,
s'espera una cosa trista
surti sa nostra revista
al mil noucents vuitanta-sis.

De panxada de caragols
molts estigueren malament,
i també menjà molta gent
per Santa Bàrbara bunyols.

I mirant es calendari
de mil nou-cents vuitanta-set,
el grup Sa Paparra es perd
i entrà un nou apotecari.

El futbol base tornava,
també la festa del meló
i no hi va haver subvenció
perquè el govern no ajudava.

Voliem Parc Nacional
la nostra illa de Cabrera,
i per pensar en la quimera
de Manacor Hospital,
proposa l'Obra Cultural
a la vila pionera.

Al mil noucents vuitanta-vuit
crec que cantava la Coral,
i del Patronat Cultural
també molt ja se'n parlava,
i la feina s'aturava
perquè una casa quedava
sense forn i el niu buit.

"El Parc del Ministre" també,
de la vila fou notíci,
i pel poble un bon servici,
un any un metgemos va fer,
i per esser vilafranquer n'hi ha
li tenen malici.

Al mil nou-cents vuitanta-nou
fou any d'inauguracions
i de bastantes desgràcies,
per poca ferida qu'et facis
qualcuna un poc sempre cou
sense posar injeccions.

L'ordi sempre té tàstara
i fa la farina obscura,
i quant la vida s'atura
és una diada trista;
morí un articulista
d'aquell full "Santa Bàrbara".

Per devers la finca Es Cremat
un abocador il·legal
aplegava la basura,
la teulada s'inaugura
de la "Seu residencial",
a l'església parroquial
també entrava don
Montserrat.

El nostre benvolgut Galmés
de la parròquia fugia
"un" va tenir alegria
junt amb altres vilafranquers.

Es una cosa natural
que quant un home es fadri,
sense que no ho sabi es padri
es faci qualche desbarat,
també aquest any Sant Martí
es declarat bé cultural.

L'any mil nou-cents noranta
sempre serà ben recordat,
perquè hi havia clots a l'asfalt
pels carrers de Vilafranca.

Morí sor "Margalideta"
que cuidava els més petits
i hi va haver bastants de crits
per seure a la "Cadireta" (a la
Sala).

També Betlem i Ginkama
i clivells per qualche carrer,
sortí "Del vent i del paper"
que s'endugueren la pauma.

Un fet va esser ben segur,
que a molts va estrenyer el
coll,
morí Francesc de Borja Moll
l'any mil nou-cents noranta-ú.

Nostre terme municipal
també es volia ampliar,
però ho varen denegar
per no trobar-ho normal.

Aquest any diu la revista
que quedava enfarinolat,
que caia qualche enemorat
i en la neu pegava un esclat
patinant com si fos pista.

Varen pegar una fua
perquè hi havia eleccions,
i per guanyar uns escalons
desitjaven maldicions
en aquest any cap i cua.

Al mil nou-cents noranta-dos
fou un any d'Olimpiades
en dates desgraciades
que morien de dos en dos,
i per tot hi havia embós
en les lleis modificades.

Aquest any en Pere "Lluent"
va ser també homenajat,
per poder haver arribat
també fins al número cent.

Quan tenim la boca seca
amb aigua la solem banyar
també en marxa es posà
el nou grup de "Paret Seca".

El noranta-tres es recordat
també per moltes desgràcies
en que molt diguis o facis
sempre hi ha qualche
atropellat.

I la Coordinadora
també es posa en marxa
per anar contra la xarxa
de la planta incineradora.

També parlen en aquest temps
d'aigua de Sa Marineta,
i per fer la ciutat neta
envien per aquí els fems

Mil nou-cents noranta-quatre
és any d'inauguracions,
per la Fira molts de melons,
a s'era no s'hi va batre.

Va morir l'amo "Andrevet",
que tenia cotxe de lloguer,
i el pare Antoni Oliver
també desaparegué
duguent sempre el llum dret.

La gent vilafranquera
podrà viure més tranquil·la
perquè han engrandit la Vila
fent gran la casa darrera.

Quan ja s'ha començat es fret
som a l'any a punt de tancar,
per això convé defensar
la pudor de Son Nuviet.

Amb una bona ensaimada
tendrem bon passar Nadal,
això si abans no fa mal
l'olor de merda cremada.

Quan un té mal a s'espal·la
o l'enguixen o injeccions,
i a les noves eleccions
hem tengut el mateix batlle.

Morí l'amo en Pep Estelrich,
un home bo i gran pagès
i de la terra ben entès
de nostres records... ben ric.

Podríem fer un rosari
de fets i recordances,
jo li don alabances
en aquest nou centenari.

No voldria vos facin mal
ni les coques ni els torrons,
i amb alegria i cançons
que tots passeu un bon Nadal
¿Molts d'anys!

BAR AMENGUAL

Especialitat amb plats variats - Vos desitja un Bon 1996

PROJECTE NATURA

Per gaudir-ne, conservem-la

L'ESTALVI ÉS ECOLÒGIC,
pràcticament amb

"SA
NOS
TRA"

CAIXA DE BALEARS

Bar - Restaurant

**Ses
Leuleres**

Especialitat en carn al grill,
parrillades i serveis a la carta

Ctra. Palma - Manacor, km. 37'500 - Teléf. 56 01 23
VILAFRANCA - Mallorca

BAR S'ESQUITX

Espera que al 1996 trobeu tot el que vos ha faltat al 1995
Bon Any

EXCAVACIONES DESMONTES ZANJAS

Antonio Bou Bauzá

C/.Rocaberti, 22
Telf. 56 03 79
VILLAFRANCA

VILLANCETS DE BIEL MONTSERRAT

Un dia de vent
me vaig asseure
arracés d'una herba
aprop des torrent

Vaig veure ocellets
que bé pasturaven
ben contents menjaven
cuques i cuquets

Era un dia fresc
que quasi plovia
també hi havia
més animals

S'acosta Nadal
i dies freds que apuren
senten que pasturen
de xots un ramal
Baix de la muntanya
senten els pastors
prop de la cabanya
un fubiol o dos

Es vent que feia
fonia la neu
paresquent que deia
que me'n vaig a Déu.
Me'n vaig a n'el cel
me'n vaig a n'el cel
me'n vaig a n'el cel

a veure qui hi ha
per veure que hi ha
me'n vaig a n'el cel.

Faré molta via
llavors tornaré
en menys d'un dia
aniré i vendré
aniré i vendré.

Veure moltes coses
dolentes o bones
i vos ho contaré
i vos ho contaré.
Me'n vaig a n'el cel
me'n vaig a n'el cel
perquè si m'agrada
deixaré guardada
cadira a n'el cel.

Estar preparats
pels d'edat es hora
no es tan enfora
si ho han somiat.

Que arriba que arriba
que arriba Nadal
que el torró no arriba
a tothom igual.

Quin dia quin dia
quin dia serà
que aquell nin o nina
torró menjarà.

Que arriba que arriba...

Politic o lladre
vos deim animal
amb a quina cara
pots dir bon Nadal.

Els que mos duen droga
fan guerra brutal
gent dolenta i loca
que té bon Nadal.
Que arriba que arriba...
A davant els duros
molts acaben igual
mals polítics curros
les deim bon Nadal.

Els que només tenen
un petit jornal
no veuran ni esperen
aquests un bon Nadal.

A LA TORRE D'ES MOLÍ NOU

La torres d'Es Molí Nou
el poble la obladata
té una galta inflada
segur que de dins si plou.

Enguany han sabut trobar
de lo millor per fer festa
la Vila ha sabut tirar
la casa per la finestra.
Per Santa Bàrbara molts
d'anys!!!

Biel Montserrat

**MOLTS D'ANYS
A TOTS**

Divendres 5 de gener

V concurs de nadales

Bar Anit

1ER PREMI 3 PORCELLES

2^{ON} PREMI 2 PORCELLES

3ER PREMI 1 PORCELLA

...en acabar rifa de reis

La nostra història política i social queda plasmada al quart volum de la col.lecció Es Molí Nou amb l'obra "La desigualtat dins la igualtat"

Ma. Antònia Gomila i Pere Sales, autors del llibre, vora Damià Pons, conseller de Cultura del CIM

La qualitat d'un treball de recerca històrica no la dona ni l'abast de l'espai que analitza ni l'amplitud del temps que cobreix. La qualitat d'un treball de recerca -històrica

pel que aquí es presenta- depèn de l'interès del problema que el treball planteja i de la capacitat de l'historiador per realitzar totes les tasques necessàries per descriure, explicar i analitzar el problema o els fets prèviament plantejats.

Dit això, convé informar d'un fet que pot ser pugui semblar provocatiu, sobretot perquè es diu a on es diu,

encara que no sigui aquesta la seva intenció: aquest no és un llibre sobre el poble de Vilafranca, sinó un llibre que tracta de dos problemes històrics que tenen en el poble de Vilafranca un exemple prou interessant. Per una banda la forma com el poder local es va adaptant a la nova organització politico-administrativa de l'Estat liberal; per l'altra, la manera com apareix l'organització de l'espai social fonamentat per la família i el parentiu com els àmbits en què es realitza la socialització dels individus d'una comunitat. No es tracta de problemes distints, sinó que apunten cap a un objectiu comú: analitzar el procés de diferenciació social en una comunitat pagesa del pla de Mallorca, mitjançant l'estudi de les vies de control de l'espai públic -com és el grup domèstic -en un període de consolidació d'un espai extern com és l'Estat Liberal, i mesurar la incidència que sobre els dos àmbits esmentats pugui tenir l'acció d'aquest Estat, acció que es canalitza bé per una via legal, com és la codificació civil o les lleis que afecten la composició dels ajuntaments, o per via administrativa, com alguns aspectes de la fiscalitat.

Estudiar la història d'un poble té un interès inqüestionable per als habitants d'aquest poble. És la manera que permet establir una forma d'identitat col·lectiva millor definida i més sòlidament fonamentada. Però l'interès de l'estudi pot anar més enllà si un sap treure profit de la riquesa que s'ha creat al llarg del

temps: el desenvolupament d'un determinat tipus de convivència entorn a uns recursos doblement limitats per les «fronteres» del municipi i per les formes de privatització de la terra, i la creació d'un cos

Cultura

documental que permet estudiar les formes que històricament ha tingut aquesta convivència. Conservar la memòria col·lectiva no és tan sols recordar el que ha passat, sinó procurar mantenir les restes i els rastres impeding que del record no

quedi més que una recordança, fixant en el temps la continuïtat de la memòria. I sobretot sabent definir un problema històric rellevància històrica a problemes que fins ara tenien poca importància.

Perquè la imatge estereotipada que es tenia de les societats pageses era un obstacle per donar als seus elements una entitat històrica. Eren com entitats planes, llises, amb manca de dinàmica; es deia que eren tradicionals, conservadores, endarrerides, immòbils. Però una simple aproximació a qualsevol manifestació d'aquestes realitats socials, mostra la seva indubtable historicitat pel simple fet que, sense el món pagès, sense les societats pageses certament no s'hauria pogut parlar d'Història. D'aquí l'interès per l'estudi de Vilafranca, un espai pagès ben definit històricament per les relacions entre els enfiteutes i els senyors de San Martí. L'aparent homogeneïtat de l'espai social no vol dir que les diferències o les formes d'explotació es donin tan sols entre els pagesos i el senyor, però, per destriar les diferències en l'espai pagès, cal conèixer a on i perquè poden donar-se les diferències. Maria Antònia Gomila i Pere Sales, amb els seus respectius treballs, han sabut establir la relació derivada de la naturalesa del problema històric que cada un d'ells es planteja, apuntant precisament a les distintes formes de relacions socials que es donen dins un espai pagès pretesament unificat. L'estudi no és tan sols interessant per als habitants de Vilafranca, sinó que suposa una aportació prou interessant per el coneixement de la història de les societats pageses, de les seves desigualtats, dels seus possibles conflictes, de les seves solidaritats.

Benvinguda la iniciativa de l'Ajuntament de Vilafranca de publicar aquests dos treballs. I benvolguda la iniciativa d'aquest mateix Ajuntament per conservar la memòria històrica d'un passat no gaire llunyà. Sense oblidar, pel que fa a les iniciatives «conservadores», el fet de mantenir i preservar l'evidència d'aquesta memòria: els documents.

Isabel Moll

La Setmana

"Es Molí Nou" no podia complir millor el seu primer centenari

El dissabte dia 2 de Desembre començà, com cada any, la Setmana Cultural, en motiu de les festes de Santa Bàrbara, i no pogué ser de millor forma que en la celebració del primer centenari de la nostra publicació: "Es Molí Nou".

Els membres de la nostra revista, i aprofitant l'avinentesa, va obrir una exposició de fotografies, les que actualment formen l'arxiu fotogràfic de la revista, i la completarem amb la col·locació de les cent portades de la revista que fins ara duim materialitzades, a més d'un

mural de Antònia Bover realitzat expresament per la celebració d'aquest centenari. Dins el mateix recinte, es vengueren totes les publicacions que fins ara s'han realitzat de la col·lecció "Es Molí Nou", tenguent molt bon èxit el darrer llibre presentat de Pere Sales i Maria Antònia Gomila: "La desigualtat dins la igualtat".

Aquest llibre també va ser presentat el mateix dia que es presentava l'exemplar número cent, fet que incrementà l'interès dels nostres veïnats per acudir a l'acte de presentació en el que també hi assistiren el conseller de Cultura del CIM, Damià Pons, el conseller i consellera de Cooperació i Foment, Antòni Alorda i Catalina Bover, respectivament, el president de l'Associació de Premsa Forana de Mallorca, Miquel Company, a més del primer mandatari municipal, Joan Bauçà, i el regidor de Cultura, Jaume Sansó. Tant Damià Pons com Miquel Company, destacaren la importància que té la celebració d'un centenari, però també recalcaren que un treball com el nostre necessita continuïtat i dedicació per part de la gent que les promou, a part de les aportacions que puguin fer els seus organismes respectius. En la seva intervenció, Jaume Sansó, no amagà que per escriure futures històries del nostre poble serà necessari consultar els toms de la nostra publicació.

El diumenge, s'obrí l'exposició, la qual va romandre oberta fins el dia sis de desembre, i simultàniament començava a la plaça Major un ball obert per a tothom amb les agrupacions "Tramudança", de Manacor, i "Vilafranca Balla i Bota". Cal dir que enguany la Setmana Cultural estava organitzada per la delegació de l'Obra Cultural Balear a Vilafranca.

El dilluns es celebraren diversos actes i, com ja anunciàvem en aquest número, és de destacar l'acabament de l'enteulat de la caseta de Son Pere Jaume per part del col·lectiu "Paret Seca" a més del taller d'instruments tradicionals que es feu a la Biblioteca Pública amb el patrocini de la Fundació "la Caixa". Per altra part també el mateix dia es celebrà la festa a la nostra patrona i la ja tradicional bunyolada.

De l'exposició que commemorava el primer centenari de la revista només direm que a la gent li va agradar, ja que, qui més qui menys, es va poder veure en algunes de les fotografies, i a més d'un li van fer recordar alguna cosa. Prova d'això és el gràfic que podeu veure a la plana següent:

Pere Fullana recordà els oblidats per la història

El dimarts, en Pere Fullana ens deleità amb una conferència sobre els que segons ell són els grans oblidats de la història. El genèric de la xerrada era el de "clergues, cacics, maçons i republicans a la Mallorca contemporània" i en Pere volgué fer una especial menció a tots

aquells abans esmentats que per unes raons o unes altres sempre han estat deixats de banda a l'hora de compondre la nostra història. Com què per escriure sobre tot el que digué és quasi impossible per raons d'espai i deixarem que sigui Ràdio La Vila qui, en una de les seves emissions de dissabte horabaixa, n'oferirà una repetició de tot el que parlà en aquell acte. Els membres de la ràdio ja n'informaran en el primer programa que s'emiteix a les 15:30 hores de l'horabaixa.

més Cultural

Índex de participació als actes del centenari d'Es Molí Nou

	Homes	Dones	Totals
Diumenge	189	226	415 pers.
Dilluns	66	73	139 pers.
Dimarts	17	7	24 pers.
Dimecres	77	84	161 pers.

(En aquestes xifres i manquen el dia de la presentació del llibre i del n°100 i la balla oberta a la plaça Major)

Joan Rigo Riera

Es Molí Nou va aprofitar el centenari per retre homenatge als glosadors amb l'acompanyament de Biel Majoral

Actuació de Biel Majoral al Saló Parroquial

El centenari de la publicació d'Es Molí Nou servi per retre homenatge als nostres glosadors Biel Montserrat, Joan Nicolau "Torretes" i Jaume Nigorra "en Jaumet", al Saló Parroquial. Els responsables de la revista verem oportú aprofitar l'avinentesa del n°100 per oferir la més sincera enhorabona en aquestes tres persones que de forma gratuïta fan tan gran servei a la nostra cultura. En aquest acte no hi podia faltar una de les persones que més estima aquest món dels glosats com és en Biel Majoral. Ell, juntament amb els seus reconeguts músics, encantaren els

Homenatge als nostres glosadors

assistents amb les seves tonades. A la meitat de la festa es varen donar les estàtues representatives d'Es Molí Nou als esmentats i cada un d'ells llegí les gloses fetes damunt la revista en commemoració del centenari, com també n'entregarem una a Miquel Barceló Noguera per la seva dedicació continuada a la revista i a la informació en general, i començà la segona part amb l'actuació de Gabriel Company "Es Forner Boveta", de Sant Joan, qui fou acompanyat per un ximbomber del mateix poble. Seguidament continuà en Biel Majoral fins acabar l'acte.

JESÚS, FRANCESC, INNOCENCI I NADAL (i 3ª part)

S'comunisme i *consumisme* són dos termes fonèticament molt pròxims, però lèxicament tan allunyats com la distància que separa l'actual realitat de les festes nadalenques del seu teòric i autèntic esperit original. Avui dia, en efecte, Nadal és la màxima

Opinió

expressió del consumisme capitalista. Nadal ens recorda que s'acosten el cava fresc, el raïm blanc, la xocolata calenta, el torró dolç i els Reis Màgics; que s'acosta la temporada de lluir el vestit més elegant i les sabates més guapes. Però, malauradament, Nadal no ens recorda que ara fa dos mil anys va néixer el personatge central del cristianisme -i amb ell una de les doctrines més rellevants de la història de la filosofia i, tal vegada, la més ideològicament perfecta de totes elles.

Nadal ens recorda també en la *cristianíssima obligació* de representar el Naixement. Com més gran i més decorat millor! Les figuretes, és clar, han de ser preferiblement de plata. Però Nadal no ens recorda que l'inventor del Naixement fou un home nascut l'any 1182 a Assís que convertí la pobresa extrema en el seu únic i indefugible cavall de batalla; un home senzill que, curiosament, era fill d'un ric comerciant. Conta la història que aquest il·lustre del comunisme visità -acompanyat pels seus- el papa Innocenci III amb la *innocent* intenció que se'ls autoritzàs oficialment a viure segons l'evangelí de Jesús; el Papa li recordà que *predicar pobresa* no era cap fet especialment notable; - «Però nosaltres no predicam pobresa; nosaltres *som pobres*»-, replicà el revolucionari. La petició li fou concedida.

A tall de conclusió -i per tal de desdramatitzar una mica l'article-, el sota-signant obre un seguit de qüestions amb la sana intenció de què els lectors comencin ja a enraonar sobre elles. Quin vestit vos posareu la Nit de Cap d'Any? Quants doblers vos gastareu en el dinar del dia de Nadal? Amb quina freqüència visitareu El Corte Inglés? Però sobretot: Quantes vegades anireu a veure Pocahontas?

Bon any i bones festes!

Jordi Sansó i Florit

LA LLENGUA, UNA QÜESTIÓ DE PRIORITATS

El polític espanyol J.M. Aznar anuncià recentament en alguns mitjans de comunicació que, després de la creació de llocs de feina, la segona prioritat d'un hipotètic govern presidit per ell seria garantir la primacia constitucional de l'espanyol, cosa que no ens pot sorprendre gens, atès que la llengua és sempre una gran raó d'Estat.

Jordi Pujol, en la seva línia acostumada, es lamentà de la falta de sensibilitat del dirigent conservador a l'hora de comprendre els problemes lingüístics, i l'acusà de tenir uns plantejaments inconsistents. El president principatí féu palès un cop més la necessitat que Aznar entengui (!) que la recuperació de la llengua catalana és «una prioritat molt important per a la Generalitat», car és sabut que ha estat perseguida i maltractada durant segles. Lògicament, el «Partido Popular» hagué de rentar un poc la cara del senyor del bigotet i explicà que el seu president l'havia referit únicament a la política exterior espanyola i a la presència internacional del castellà.

A tall de comentari, no poden deixar de recordar que l'experiència ens demostra clarament que voler cercar la comprensió dels dirigents polítics mesetaris és una tasca absolutament inútil. La història ens ensenya que el menys preu i la incomprensió del colonitzador envers el colonitzat ha estat tostemps la norma general en totes les situacions de dominació colonial. Exclamar-se'n continuament és ben absurd, i més aviat propi de necis. El que caldria fóra exigir immediatament la descolonització i la independència, i deixar les comèdies per a les representacions escèniques.

No oblidem tampoc ni per un instant que, pel que fa a la llengua, el discurs ideològic de la metròpoli (l'Estat espanyol) respon perfectament a una política lingüística GLOTOFÀGICA, que suposa en darrer terme la mort de la llengua dominada (el català), definitivament digerida per la llengua dominant (l'espanyol). Així, sabem que aquesta darrera s'imposa segons un esquema que passa primer per les classes dirigents, després per la població de les ciutats i finalment pel camp; procés que va sempre acompanyat de bilingüismes successius en els llocs on la llengua dominada es resisteix. Tan sols la capacitat de resistència del poble contra l'opressió exterior podrà frenar aquest procés glotofàgic i la seva assimilació a l'invasor colonial. La voluntat i la lluita populars, doncs, han de fer inclinar la balança en un o en un altre sentit.

Andreu Salom i Mir

FUSTERIA BOVER

Molts d'Anys

C/. Dels Rocabertí, 29 - Tel. 56 01 05

RONDALLA DEPRAVADA

- VORA EL FOC -

Ningú, absolutament ningú, pot assegurar que el temps de calor ja ha passat; no parlo de l'estiu, i del foc a la llar, ni del braser a la camilla. Amb un sentit més interior em vull donar a entendre: l'escalfor d'un grup de companys, una abraçada càlida d'un company, el caliu de l'amistat.

Quants érem voltant la xemeneia?, quinze, vint, quaranta?, quants cops provocàvem un motiu absurd per xerrar vora aquells troncs d'amat.ler encesos, amb un tassó de vi a la mà i el boci de sobrassada al caliu?, ja no ho recordeu?. No hi ha excusa, ni tant sols que hagin passat uns anys, és per tot això que us vull dir:

Benvolguts companys:

Després de reflexionar llargament, he pensat que és hora de que ens diguem Adéu, és l'única manera de que ens situem en el nostre lloc i així tenir possibilitats de tornar a començar, en un altre lloc, amb una altra gent. Si recordeu els bons moments que hem passat junts, vora el foc, us n'adonareu que, al menys, no tot ha estat perdut, us quedaran els records, bons records.

No puc més que desitjar-vos sort. Si algun cop necessiteu la meua ajuda per acaramullar la llenya, sabeu on em podreu trobar; si sentiu nostàlgia, jo sempre tinc la llar encesa; si no teniu amb qui tornar a sentir l'escalfor del caliu, jo us podré guiar.

El que sempre us ha escoltat i estimat,

Un amic.

Després de llegir aquesta carta no digueu que al menys jo no ho hagi intentat. Ara ja podeu parlar.

Jaume Sansó i Caldentey

A AQUELLS QUE VOLEN LA GUERRA

-De qui era aquell cor que ja no batega tranquil...?

-Quines coses hi havia que no el deixaven dormir...?

Pot ésser la recordança de tots els que van a morir per un mal cap... ¡Que m'espanta! i que no sap que és el sofrir,

perque ell és el que tortura fins arribada la nit...

Ell és el que escampa amargura és el que més fa patir...

Quines són aquelles armes que tronen i esqueixen els pits d'infant i gent inocenta que no saben porque estan aquí

I quan s'aixeca el nou dia alguns desitjen morir abans que seguir mirant-se un món de silenci assassí

-Quina era aquella nit tan negra que m'arribaren a despertar...? Vells somnis estant de vigília que no podrà oblidar...!

Mans petites arrufades ulls plorosos... sense aixugar..., peuetes sense sabates... Que no saben a on anar!!!

Demanen... amb aquella mirada que algú les pugui ajudar la veu no té gaire força el brillo s'ha perdut al mirar. **Antònia Maria Bover**

Opinió

TUCASA

ES MAGATZEM D'ES PLA, S.L.

Materiales para la construcción - Cerámicas

Ctra. Palma - Manacor, km. 38 - Tel. 56 01 54
Fax: 56 06 15 - 07250VILAFRANCA

BAR CA'S ROS

Avda. Escoles, 4 - VILAFRANCA

Especialitat en tapes variades i berenars

Molts d'Anys

Papereria Rondaies

*Material escolar,
llibres, revistes, premsa,
objectes de regal*

Ctra. Palma, 49
Telèfon 83 21 84
07250 VILAFRANCA

Bàrbara Sansó

FOTOGRAFIES

Ctra. Palma, 17 • Tel. 83 21 68 • 07250 VILAFRANCA

Taller **CA'N BOTELLES**

*Joan Riera Botellas
AL SEU SERVEI*

*Reparació de
MOTOS, CICLOMOTORS
I BICICLETES
Especialitat: MOUNTAIN BIKE
Distribuïdor bicicletes CONOR*

C/ Reis de Mallorca, 25 - Tel. 56 06 19 - Vilafranca

FRUITES CA'N SOPETA

Bones Festes

Ctra. Palma, 127

L'ESCALA DEL COR DE L'ESGLÈSIA DE VILAFRANCA

És un model bastant freqüent a l'arquitectura del Renaixement

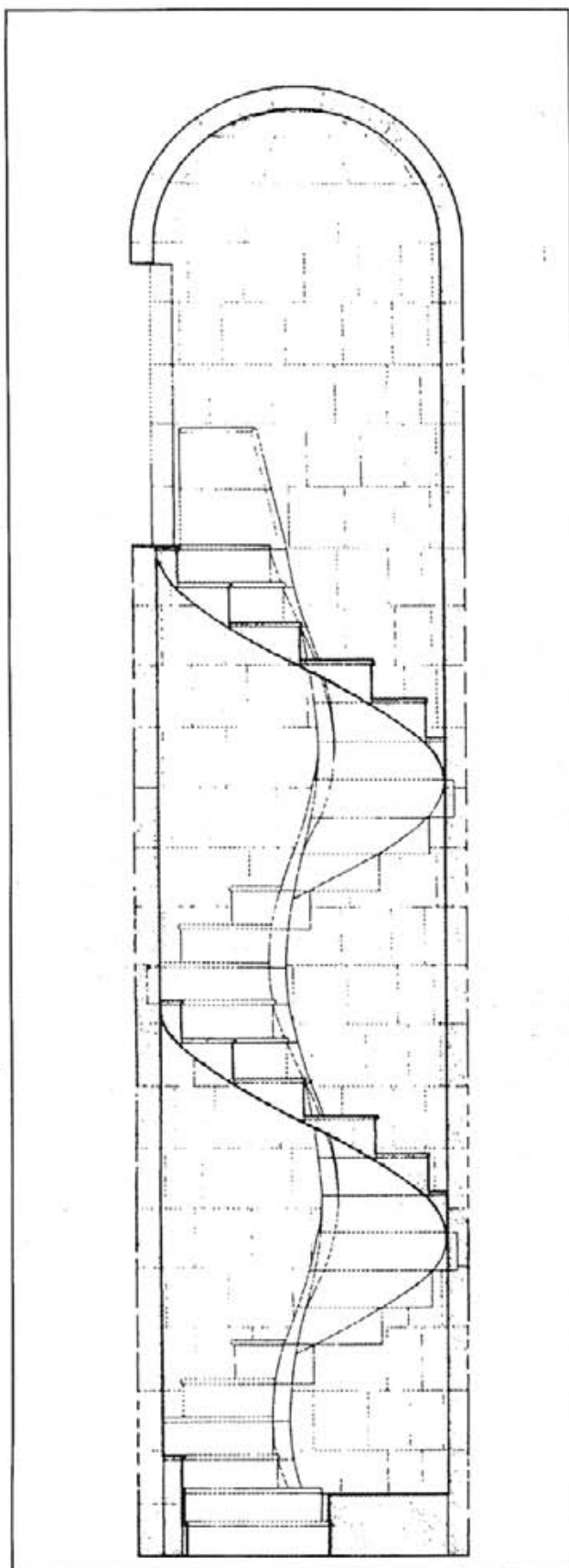
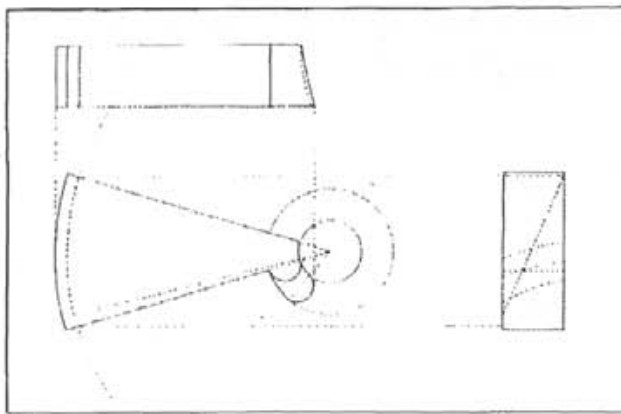

Figura 1.

Pertany al model conegut com a "escala de caragol amb ull" ("Diccionari de l'Art ...", de Miquel Fullana, 1988), "caragol ull obert" ("De l'Art de Picapedrer", de Joseph Gelabert, 1653), noms que fan referència a l'espai buit que queda limitat pels trams de l'escala (ull de l'escala) i també amb el curiós nom de "caracol de Mallorca" ("Libro de Traças de cortes de piedra ...", de Alonso de Vandelvira, entre 1575 i 1591). Es tracta d'una variant de l'"escala de caragol" pròpiament dita o "escala de caragol amb ànima", que també trobam a l'Església comunicant el Cor fins a dalt del campanar, malgrat el seu picat de la pedra no sigui del tot perfecte per no ser el llit helicoidal continu.

Aquest model, bastant freqüent en l'arquitectura del segle XVI, sorgeix segurament per permetre pujar embalums de considerables dimensions que amb l'escala de caragol amb ànima difícilment es podrien transportar, ja que la columna central d'aquesta és substituïda per l'ull helicoidal, tenint així més espai lliure. Una altra característica prou coneguda és l'espai reduït que ocupen les escales de caragol respecte a les altres.

Sobre la data de construcció de l'escala del Cor, només tenim com a referència les notes manuscrites del P. Lluís de Vilafranca. Segons ell, la part vella de l'església actual, la qual anomena "església nova" perquè substituïa la que hi va haver

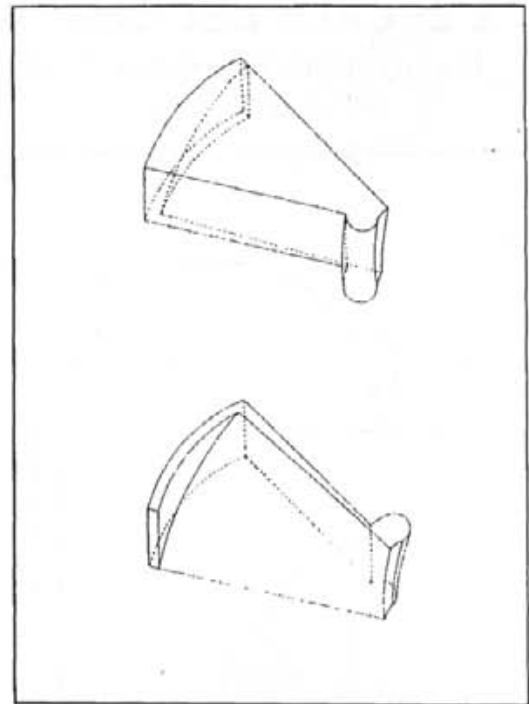

figura 2.

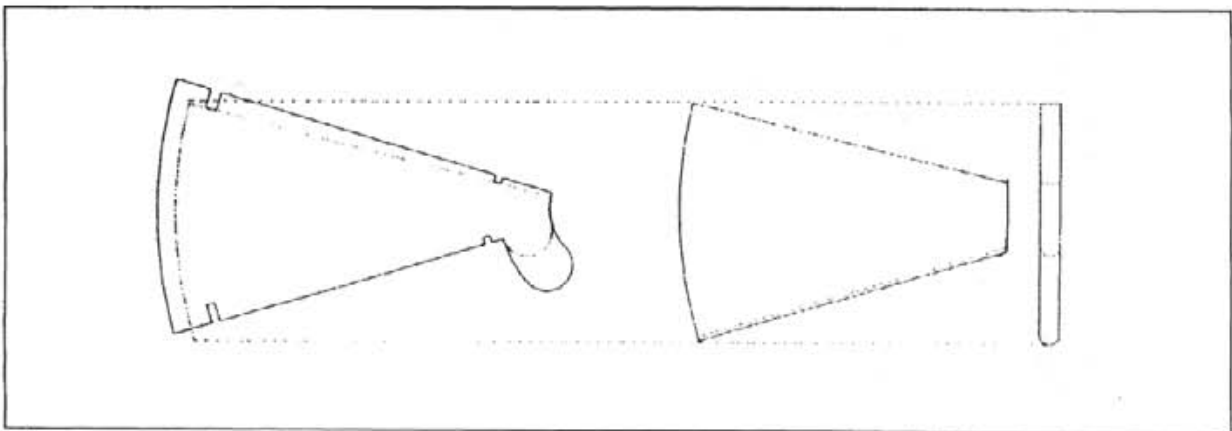
entre 1620 i 1731, fou començada el 1700, i segueix dient "... El arco mayor se empezó en 16 de abril de 1731 y se acabó el último, el día 27 de agosto de 1738 según una inscripción que había en la bodega del Coro, la que se quitó... en el año 1833". Per tant, és de suposar que l'escala en qüestió es construí per aquestes dates. Anys més tart, concretament el 1907, amb la finalitat de donar més esbeltesa a l'Església es baixà el nivell del paviment d'aquesta, quedant l'arrencament de l'escala de caragol a un nivell superior, corresponent a l'original, respecte de l'actual.

D'uns 5'80m d'altura, està circumscribida en una caixa cilíndrica de 0'85m de radi i 7'68m d'alçada, coberta per una cúpula de mitja taronja del mateix radi (fig.1, 6 i 7). Els escalons, tots d'una peça de marès, són òbviament radials, amb agafada pel cap ample dins la paret circular de la caixa, quedant empotrats dins d'aquesta. El cap estret és una part proporcional del nervi helicoidal que conforma l'ull de l'escala, circumscribit en un cilindre imaginari de radi interior de 10cm i radi exterior de 20cm, que queda enllaçat amb el de l'escaló superior i inferior, recolzant-se sobre aquest.

El tall de cada peça de l'escaló (tots són iguals, excepte el de més amunt) és una feina delicada i laboriosa, sobretot per la motllura helicoidal del nucli amb passamà circular de 5cm de radi i ull de 20cm de diàmetre, i pel seu llit engalavernat, molt

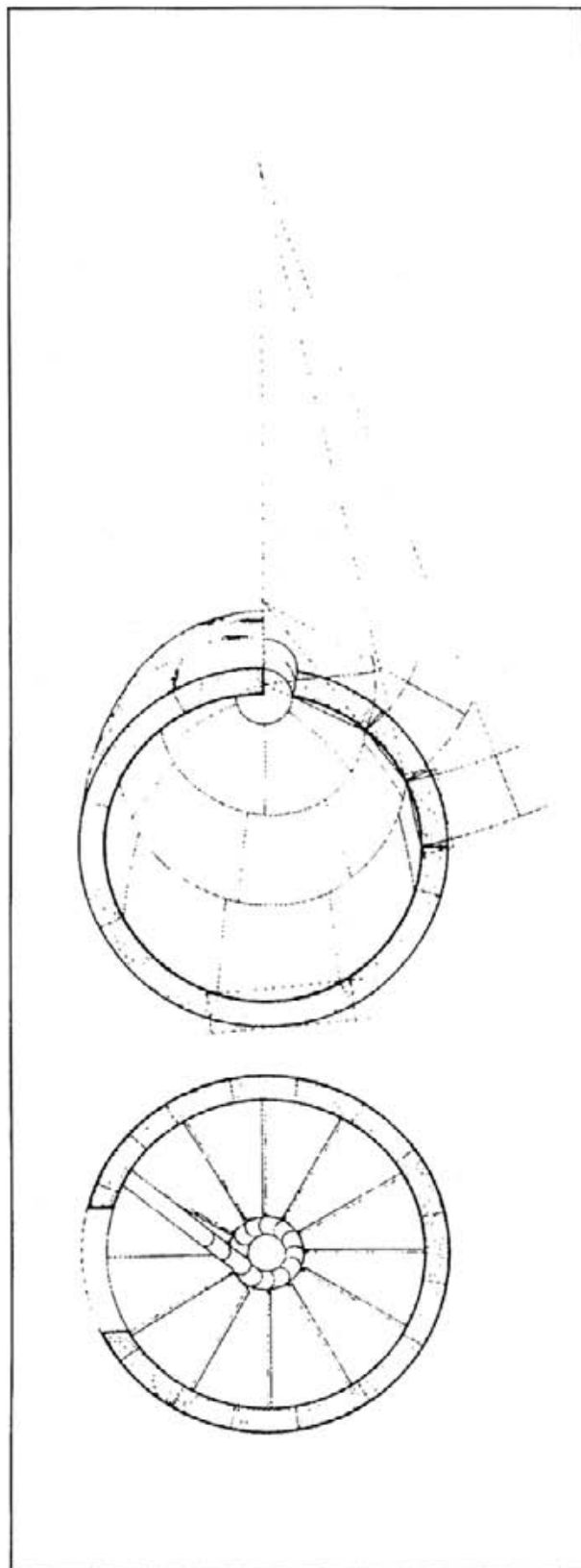

figura 3.

figures 4 i 5.

ben aconseguit per cert (fig.3 i 2). La fig.4 representa el patró que, segons Joseph Gelabert ("De l'Art ..."), s'hauria emprat per al tall de la pedra, utilitzant-se el mateix dues vegades per peça, a la cara superior i inferior. A damunt cada escaló s'ha posat una peça també radial d'uns 4cm de gruix, de test, amb volada respecte a la frontal com a acabat de l'escaló, evitant al mateix temps el desgast del marès pel seu ús (fig.1 i 5).

figures 6 i 7.

La cúpula està formada per tres filades de peces de marès, tancada amb clau rodona. Per la construcció d'aquesta, l'única dada que es necessita és el patró de la cara interior de les dovelles. Un dels sistemes per aconseguir-ho és a partir del desenvolupament de la superfície cònica que contendria una filada de dovelles (fig.7). Per al tall de la peça es devia fer servir el sentell, amb un braç corbat amb la mateixa curvatura que el radi de la cúpula, i l'altre braç apuntant al centre d'aquesta, aplicant-lo dues

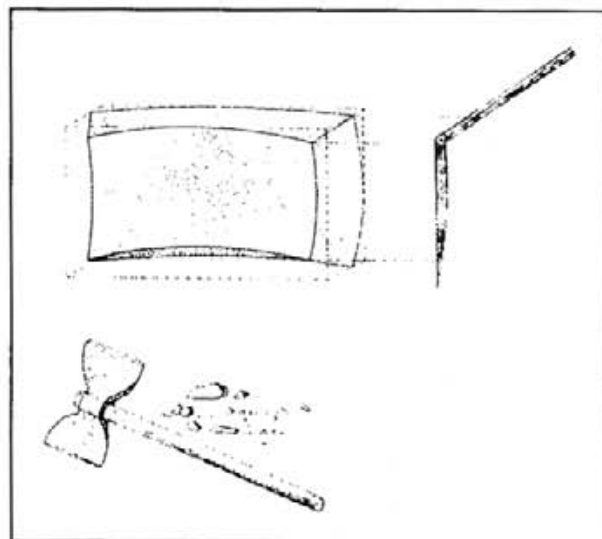

figura 8.

vegades per peça (fig. 8).

Nota: Les figures representades pertanyen a l'escala en qüestió, guardant la seva proporcionalitat.

Guillem Bauçà i Sastre.

Floristeria Mestre

ESPECIALITAT EN
FLORS NATURALS

SERVEI PERMANENT

Monsenyor Damià Nicolau, 12
07250 VILAFRANCA DE BONANY

Tel. 560303

BAR SA PLAÇA

PA AMB OLI - PLATS
COMBINATS I TAPES VARIADES

Vos desitja bones festes

Plaça Major, 6 • Tel. 56 03 15 • VILAFRANCA

FUSTERIA
J. JAUME NICOLAU

Persianes, Vidrieres, Portes

*Vos desitja
Bones Festes*

Taller: C/ Sant Josep, 93. Tel. 83 20 60
Particular: C/ Bonany, 53 - Tel. 56 03 71
VILAFRANCA DE BONANY

FUSTERIA

GERMANS ARTIGUES, C.B.

Portes, persianes, bastiments,...

*Molts d'anys
a tots i bona
festa*

C/ Principal, 63 Telf. 56 02 90 Vilafranca de Bonany

Domund '95: no basta l'admiració

Els darrers anys ens ha tocat viure temps d'admiració vers els missioners i missioneres. Després de Perú, amb «Sendero Luminoso» fou Burundi i tot seguit Rwanda. Amb l'assassinat de dues religioses espanyoles a Argèlia arribà l'admiració al capcurucull.

Ara bé, per què els admirem? Són a primera línia del camp missioner sense cap tipus d'autoritat els hagi obligat o compromès. Tots hi són voluntàriament. Empesos allà, per ajudar a assaciar la fam de pa, la fam de cultura i la fam de Déu a milers i milers d'homes i dones, vells, joves i nins, de races, llengües, costums diferents, però tots germans, creats a imatge i semblança de Déu, estimats i salvats per Jesucrist.

Pentura moltes vegades l'admiració no arriba a les profunditats de les motivacions missioneres, tal volta es queda en la superficialitat d'admirar la valentia, l'audàcia, l'arriscament. No ens quedem amb superficialitats buides. Perquè un missioner, seglar, religiós o prevere, no és res més, ni res manco, que un cristià coherent amb la seva fe. Un home o una dona que estima.

Així de bo de dir: **ESTIMA**. L'experiència de cada dia ens mostra que estimar (bessó de tota vida cristiana), estimar que és cercar el bé de l'altre, fer feliç l'altre, no és tan bo de fer com de dir. Cercar el bé, esforçar-se perquè siguin feliços els parents o els amics, sovint suposa trepitjar interessos propis, cedir en drets, fet que sols el bé de l'altre justifica.

Estimar, fins a tal punt que si per estimar aquelles persones, hutus, tutsis, algerins, contraris a «Sendero Luminoso», etc etc, s'exposa la vida, idò s'exposa. Ningú s'exposa perquè sí. Mai per arrogància ni per valentia mal entesa. Sí, per estimació als germans. Pel bé dels germans. Si així arriba un martiri, mai cercat, s'accepta. Que Jesús va davant i Ell acceptà primer.

Çec que dels missioners hem d'admirar com estimen. Admirar i copiar. Cadascú al seu redol. El mal del nostre món es

l'egoisme, l'altra cara de l'amor. No basta admirar els missioners, també copiar-los, dins la vida familiar, d'amistat, dins tots els camps. ¿Què passaria si dins el camp de la política, de l'economia, de l'ensenyament, endemés d'admirar, intentàssim copiar com estimen els missioners?

Sí, celebrar el **DOMUND**, diumenge mundial de la propagació de la fe (dia 22 d'octubre) ens ha de dur a estimar aquí amb intensitat, fins a les darreres conseqüències i ajudar els missioners a estimar allà, al seu camp.

Es cert que per això necessitem ajuda econòmica. Aportacions econòmiques que són magres a la nostra Mallorca, 49 ptes. per habitant quan la mitjana a l'Estat Espanyol és de 80 ptes.

Però, encara que és necessari quasi doblar l'aportació amb doblers, dos aspectes d'aquesta ajuda són, de molt, més importants:

La pregària: Pregària que uneix, que agermana. Pregària que augmenta el nostre fiar-nos de Déu, que enforteix i anima.

Pregària i persones. Persones des del seu estat de seglars, (casats o fadrins), religiosos, preveres. Per a uns anys, com serà quasi sempre per als seglars i preveres, o per a tota la vida dins una congregació específicament missionera.

Aquest **DOMUND 95** voldria esser una cridada forta al jovent. Aquests darrers temps hem ultrapassat la mitjana de dos missioners assassinats per mes. Són uns llocs buits, que no podem deixar de cobrir. Segur que hi ha joves que encara no es conformen lluitant pel 0,7, recol·lectant ajudes per al Tercer Món, acudint generosament a uns mesos voluntariat. Volen més i a més profunditat. Aquí hi ha les missions. Uns anys, o tota una vida, ajudant a fer feliços els més desgraciats de la terra.

Miquel Mulet Coll

Església

AUTO SERVEI CA'N JOAN

LES MILLORS OFERTES ALS MILLORS PREUS

Desitja un Bon 1996 a tots els seus clients

C/. Joan Barceló, 27 - Tel. 56 05 61 - Vilafranca de Bonany

L'aigua no impedi la disputa del 3er Memorial Aina Ramón Mayordomo

Jaume Vidal.- El passat 26 de novembre, per donar inici a la Setmana Cultural es va disputar tercer Memorial Aina Ramón Mayordomo. Ben diferent a l'any anterior aquest aconeixement va esser passat per aigua i amb molt mal temps. Però ni aquestes circumstàncies aplaçaren la carrera, encara que no hi hagés la gent que l'organització esperava. El circuit comptava amb 3360 metres.

Esports

En total hi va haver 14 equips, integrats per quatre corredors, formant un total de cinquanta sis corredors inscrits al començament de la carrera a la que cada corredor havia de fer tres voltes, més o manco un recorregut de 10 km per a cada corredor participant.

Com a novetat respecte a l'any anterior es va realitzar una altra carrera, aquesta era per els més petits. Aquesta tingué la participació de dos vilafranquers, en Toni Bauça i en Cristòfol Jaume, arribant quart i quint respectivament. Com cada any els trofeus van ser fets per na Damiana Huguet. Des d'aquí ja només ens falta donar l'enhorabona als organitzadors i a na Damiana, i que l'any que vinent tornin fer possible aquesta carrera que cada vegada es va consolidant com a cita obligada per tots aquells atletes que volen afrontar la temporada amb les millors condicions.

Resultats ben diferents pels equips Cadet i Juvenil del voleibol local

Antoni Sansó.- Vilafranca 1-Bunyola 3 (4-15; 4-15; 15-3 i 8-15). Les jugadores entrenades per na Bàrbara perderen un altre partit a casa. El Vilafranca començà perdent els dos primers sets, però després jugaren un tercer set molt bo, però aquest no serví per res perquè després va jugar amb molta desconcentració. Si tots els sets s'haguessin jugat com el tercer s'hagués guanyat el partit de manera clara.

L'equip entrenat per Llorenç Bover (Sabater), començà la lliga de la pitjor manera possible, perdent els quatre partits primers i, fins al quart l'equip vilafranquer encara no havia guanyat cap set. Després del quart partit l'equip vilafranquer no guanyava cap partit a fora, però els guanyava tots a casa fins que perdé per 3-0 contra Sa Pobla. El Vilafranca ha guanyat el seu darrer partit i no serà el darrer.

Juvenils

Palma Veloz 3- Vilafranca 0
Vilafranca 0- Rafal Vell 3
Ciutat de Mca. 3- Vilafranca 0
Vilafranca 2- Cide 3
Vilafranca 3- Portol 0
S' Arenal 3- Vilafranca 0
Vilafranca 3- Sesport Esport 0
Mancor 3- Vilafranca 0
Vilafranca 3- Son Ferrer 0
Son Servera 3- Vilafranca 0
Vilafranca 0- Sa Pobla 3
Mediterrani 3- Vilafranca 0
Vilafranca 3- I. Fray Jun. 2

FUSTERIA GALMÉS S.L.

Carrer Sta. Bàrbara nº 62. Tel. 56 00 71
VILAFRANCA DE BONANY

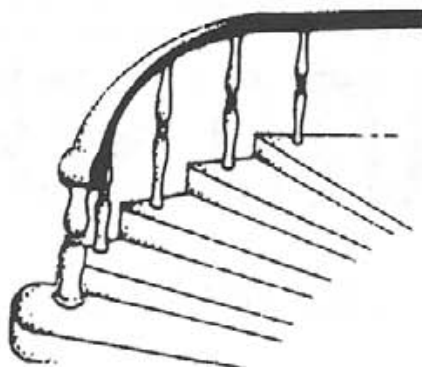
FABRICACIÓ PRÒPIA DE:
Portes, vidrieres, persianes,
armaris, arribadors,
mobles de cuina i bany,
vidrieres assolapades
per aïllament d'exterior...

Que tenquen un Bon 1996

FUSTERIA
RIBOT • NICOLAU C.B.

RN

Que tenquen un Bon 1996

**Portes • Vidrieres
Persianes i Arribadors**

C/. Ramón y Cajal, 20 • Tel. 83 03 61 • PETRA

ARMERIA

FERRETERIA

BONANY

**LLOGUER MAQUINÀRIA
CONSTRUCCIÓ**

C/. Pare Perelló, 10 - Tel. 83 00 52 - PETRA

ELECTRIFICACIONS I FONTANERIA

HUGUET • BARCELÓ, S.L.

CALEFACCIÓ • AIRE CONDICIONAT

DEPURACIÓ PISCINES • ENERGIA SOLAR

BOMBES SUBMERGIDES • ANTENES TV

Ctra. Palma, 28 • Tels. 56 01 19 - 56 05 90 • VILAFRANCA

El primer equip del C.F. Vilafranca arriba a Nadal amb el títol honorífic de campió d'hivern de Primera Regional quasi bé a la butxaca

Redacció d'Esports.- Havent arribat a les acaballes del 1995 els equips del C.F. Vilafranca arriben a les vacances de Nadal, Cap d'Any i Reis segurs que els hi queda un dur 1996 si volen mantenir les seves esperances de cara a mantenir-se o tenir millors aspiracions. Qui millor ho té és el primer equip, però si ho recordau, l'any passat, tengué un excel·lent començament de temporada, no tan espectacular com aquest, però que acabà amb la fi de la primera volta i tota la segona amb un joc bastant irregular que feu minvar l'interès d'uns espectadors decebuts diumenge rera diumenge. Els altres equips hauràn de donar tot el que els hi queda per demostrar a l'aficionat vilafranquer que el nostre futbol té futur, malgrat els seus responsables només pensin en el present.

Futbol 7

Els més petits semblen voler seguir la feta de l'any passat, van en tercera posició amb sis punts de desnataatge del primer, l'Arenal. L'equip vilafranquer com està demostrant marca molts de gols, però també n'encaixa molts, en aquets moments ja en duu trenta tres. Els jugadors d'en Biel no fan mal joc, tot el contrari, té uns quants jugadors, que d'aquí a uns anys donaran molt per xerrar.

Infantils

És l'equip més regular del futbol base del Vilafranca. Aquest equip només ha cedit un punt a domicili i tres a fora, això fa que es trobi en segona posició a la lliga a dos punts del primer, l'Espanya, en tercera posició està l'Algaida a dos punts del vilafranquers.

L'equip d'en Domingo en els tres darrers partits ha fet trenta gols i només n'han encaixat quatre. El darrer partit va ser contra l'equip de Felanitx, que acabà amb un contundent 10-3, si aquest fou un bon partit, que va ser el de la setmana anterior amb l'Algaida, en aquells moments segon classificat, que acabà amb un resultat nefast pels nostres jugadors locals, 1-10. Aquesta ha estat la victòria més importat dels infantils.

Cadets «copa presidents»

Aquests ja han acabat la lliga, i amb un bon final; a la darrera

Els cadets demostren que tenen el futur als seus peus.

jornada van derrotar al Barracar amb una golejada de 7-0. I a més a més d'aquest resultat van demostrar que ja comencen a estar ben preparats per afrontar la lliga. L'equip entrenat per en Felip ha anat fent un bon progrés, van començar amb un mal joc, i han acabat fent molt bon paper damunt el camp. Els cadets no tornen a jugar fins l'any vinent, fins dia tres de febrer.

Juvenils

L'equip entrenat per en Llorenç i en Montserrat està situat en sisena posició davant el Montaurà i en quatre punts de desavantatge del Sallista. El Vilafranca encara no ha cedit cap punt al seu camp, encara que a fora camp està regalant uns quants punts.

El Son Ferrer una setmana més va de líder, amb vuit punts d'avantatge damunt el Vilafranca. Val a dir que l'esforç que està fent aquesta plantilla vilafranquera és impressionant a causa de la manca de jugadors que hi ha. El passat diumenge varen tornar sumar una altra victòria al camp Es Molí Nou, amb un resultat de 4-2 davant el Colònia, que en aquets moments es troba en quarta posició.

Primer equip

L'equip d'en Pep Sansó està arrasant per allà on passa. El primer equip del Vilafranca està situat a la capçalera de la taula classificatòria, amb tres punts per davant del segon classificat.

L'equip vilafranquer, encara que quasi tots els jugadors siguin forans, segueix impressionant per allà on passa, tant pel resultat com pel joc, que va desenvolupant des de principi de lliga.

Als jugadors canterans, els comença a preocupar aquesta política que duu a terme la directiva del C.F. Vilafranca (?) ja que si segueixen així, ja ni dos o tres jugadors vilafranquers podran jugar; ja que si volen jugar hauràn de fer-ho a altres pobles.

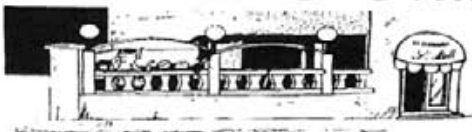
Els juvenils no han perdut cap partit a Vilafranca

Els infantils guanyen de deu gols a tres al Felanitx

LOCAL CLIMATITZAT

SA TERRASSA

S. Altell

Tel. 56 06 42

BONES FESTES

C/. Santa Bàrbara, 43 • (Devora Camp de Futbol) • VILAFRANCA

Un cotxe fer na Catalina Barraques a la carretera i li trenca una cama

El passat dia vuit de desembre, i quan es dirigia cap a la missa del vespre, fou atropellada per un cotxe na Catalina "Barraques", dona d'Antoni "Ponço", amb la conseqüent trencament d'una cama. Fins el dia d'haver d'escriure aquesta notícia na Catalina es recuperava lentament, però aquest fet ha obert un capítol més de la conveniència de treure la carretera de Ciutat al pas pel nostre poble.

TV-31 Vilafranca arriba al seu cinquè aniversari amb programació especial

La televisió de Vilafranca, TV-31, ha arribat al seu cinquè any d'emissió al nostre poble i per això ha preparat una programació especial i una festa que es celebrarà dissabte dia 30 a les 21 hores. La gent de la televisió ja ens ha anunciat que serà una vetllada carregada de sorpreses i que comptarà amb l'actuació de l'agrupació de ball de bot local "Vilafranca Balla i Bota". Vos hi esperen a tots.

Defuncions

*Margalida Gari
Mayol, morí dia
20 de novembre
als 77 anys*

Ja es pot enllestir el 5è tom d'"Es Molí Nou" corresponent a 1994/95

Tots els qui tengueu guardats tots els exemplars de la revista corresponents als anys 1994 i 1995 ja podeu enllestir el 5è Tom de la nostra col·lecció. Tant o podeu fer a nivell particular com demanant-ho a qualsevol membre de la revista.

Per altra part durant aquests dies passarem a cobrar els rebuts de subscripció. Seria convenient que tots els qui encara pagau a mà tramitessiu la corresponent domiciliació bancària per així fer més fàcil la nostra tasca, vos n'esterem agraïts.

NÚMEROS GUANYADORS DEL SORTEIG D'"ES MOLÍ NOU"

SÈRIE BLAVA

13

SÈRIE VERDA

27

S'obri el nou estany de Ca'n Caminer després d'haver guanyat el concurs

Ca'n Caminer és, des de principis d'aquest mes, el nou estany de Vilafranca després d'haver-li estat concedida la llicència a ell i no als altres possibles concessionaris locals. N'Andreu "Caminer" complementarà la venda de tabacs i loteries amb l'oferta de revistes, diaris, llibres, material escolar... adequant per aquesta tasca l'antiga botiga amb nou mobiliari.

*L'Ajuntament de Vilafranca
vos desitja un
Bon 1996
i molts d'anys a tots
els vilafraquers!*

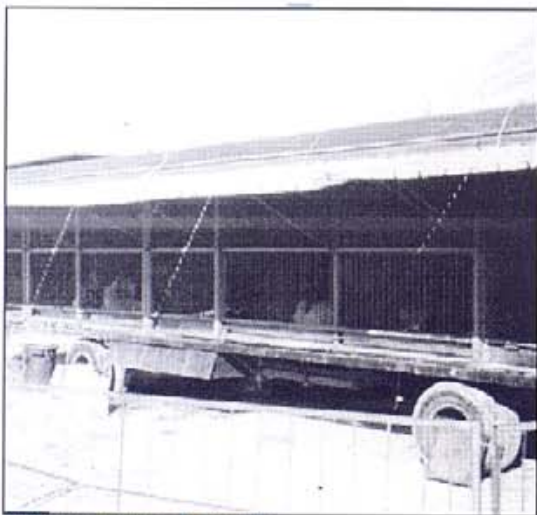
El circ "Williams" visità Vilafranca durant les festes de Santa Bàrbara

El gran circ no fou deixat de banda per la majoria de nins i nines del nostre poble.

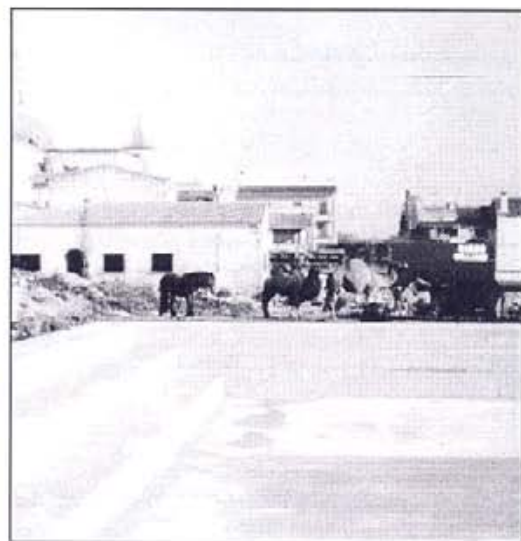

Els lleons foren l'atracció principal.

Gàbies on estaven els animals

Redacció.- Quina coincidència la d'enguany, la Setmana Cultural quedà adornada amb l'animació d'un circ. I és que els passats dies 5 i 6 de desembre visità el nostre poble el Circ "Williams", amb totes les seves atraccions al complet: pèl·lissos, animals, trapeartistes,... Molts foren els infants i no tant infants que volgueren veure les habilitats d'aquests professionals de l'espectacle, tot i que cap dels dos dies arribaren a omplir totes les localitats. Això sí, tots els qui hi anaren quedaren sorpresos dels bons modes d'aquesta gent, i tot i que estava destinat a la gent més petita agradà a quasi tothom. Esperem que aquesta visita es produeixi en anys posteriors i millor si ho podem fer venir bé amb alguna de les nostres festes, segur que tendrem més temps per anar-hi.

Els animals descansaren i menjaren a voler al Parc.

Les components del circ estigueren dos dies amb nosaltres.